

minyons escoltes guies sant Jordi

FO.CA 1977 - 78

Fitxa nº 6

Branca Llobatons/Daines

EL JOC I L'ACCIÓ

1. El joc en la vida dels nens.
2. Del joc espontani al joc organitzat.
3. El joc organitzat a l'escoltisme.
4. L'acció com a projecte de joc.

1. El joc en la vida dels nens.

El joc es una activitat fonamental en la vida dels nens i nenes.

Mitjançant el joc, van comprnent el món real i, a més a més, hi actuen.

Un nen que no hagi jugat bé tindrà dificultats en el seu desenvolupament personal i intel·lectual. Per això, hem d'entendre el joc com una cosa molt seriosa, tan seriosa com el treball.

Es clar que hi ha jocs que són una evasió de la realitat o un mitjà de donar curs a impulsos negatius; però el joc, entés de certa manera, és el treball que fan els nens per a anar prenent possessió del món.

Comparem, per exemple, una activitat d'evasió com és estar-se mirant la televisió, amb qualsevol dels jocs en que els nens han aconseguit de participar i fruit:

Davant de la televisió

Jugant

. Els nens s'estan asseguts.	. Els nens es mouen, això contribueix al seu desenvolupament psicomotriu.
. Se'ls plantegen situacions i problemes d'adults. Això els pot bloquejar el seu desenvolupament intel·lectual i emocional.	. Se'ls plantegen situacions i problemes a la seva mida. Això els desenvolupa l'enteniment, els desvetlla la intel·ligència i els equilibra l'afectivitat.
. Resten passius.	. Estan actius, han d'expressar-se, crear situacions i solucions.
. Troben satisfeta la seva imaginació sense haver d'imaginar.	. Fan córrer la imaginació: sense imaginació no pot haver-hi joc.
. No els costa cap esforç.	. Els obliga a esforçar-se.
. Romanen isolats dels altres, no els cal sortir de sí mateixos	. Es posen en contacte amb altres i han de superar dificultats de comunicació.

El joc, doncs, és un veritable treball que fan els nens per a conèixer el món, per a dominar les coses materials i per a relacionar-se amb altre persones.

Els jocs, en el seu conjunt, els poden servir per a desenvolupar:

- el seu cos: força, traça, equilibri, coordinació...
- la seva capacitat per a plantejar-se i resoldre problemes concrets.
- el seu enteniment i intel·ligència.
- la seva imaginació.
- la seva sociabilitat i la seva capacitat per a sobreposar-se a les dificultats de la comunicació.

2. Del joc espontani al joc organitzat.

Deixem de banda ara els jocs que fa un nen tot sol per a fixar-nos en els jocs que fan en grup.

Hi ha dues menes de jocs:

- els jocs sense regles: jugar a pares i a mares, fer-se una cabana, fer botigues, disfressar-se per a fer el que sigui, etc...
- els jocs amb regles: jocs de competició, (polis i lladres, tocar i parar, saltar la corda, bales), jocs esportius, etc...

De bones a primeres, pot semblar que els jocs sense regles es juguen de qualsevol manera, però això no és sempre cert.

Es veritat que els nens més petits solen jugar de manera arbitrària i sense cenyir-se a altra pauta que els seus desitjos.

Però, a mesura que es van fent grans, pot observar-se com, tot i jugar a un joc que no té regles (com pot ésser el de pares i mares) hi ha una norma directora del joc. Aquesta norma és la de jugar de la manera més semblant possible a la realitat, és a dir, ha d'haver-hi un pare, una mare, uns nens, una casa, unes hores de menjar, unes hores de dormir, una disciplina...

No hi ha reglament, però hi ha unes normes (disciplina, hàbits ...), preses de la realitat i uns papers (el paper de pare, de mare, de fill...) presos també de la realitat.

Els nens tenen una tendència a jugar els jocs sense regles d'una manera organitzada i realista.

El mateix podriem dir dels jocs amb regles: quan són petits, no comprenen gaire les regles i, tot i voler imitar-les, les utilitzen malament. Però, quan van fent-se grans, les aprenen i es posen d'acord per a utilitzar-les correctament, de manera que el joc sigui jugat tal com ho faria la gent gran.

El creixement dels nens, doncs, segueix un procés en l'organització dels seus jocs.

Aquest progrés es caracteritza per algunes adquisicions:

- unes normes que serveixen per a que tothom jugui de manera semblant o igual:
  - . si és un joc d'imaginació o d'imitació dels grans, les normes serveixen per a que tots juguin al mateix i no cadascú a una cosa diferent.
  - . si és un joc de competició, les regles serveixen per a dir què és el que es pot fer i el que no es pot fer, i per a saber quí guanya.
- uns papers que són repartits entre els jugadors per a que cadascú tingui la seva funció en el joc:
  - . no pot haver-hi un pare sense mare i fills...
  - . per a saltar a corda, cal que algú l'agafi,
  - . en el futbol calen jugadors i porter
  - . en el cuita amagar ha d'haver-hi qui para, etc...

Adoneu-vos que aquests papers són complementaris, que cada un necessita dels altres.

- un acord entre els jugadors per a definir quines són les normes del joc i quina manera es repartiran els papers.

Normes o regles que defineixen el joc, papers a repartir-se i necessitat d'un acord entre els nens són les característiques del joc organitzat.

Una comparació entre els jocs d'imaginació i els de competició pot servir per a aclarir-ho una mica més:

En els jocs d'imaginació

En els jocs de competició.

. Els papers neixen d'un desig d'imitar la realitat, però poden variar bastant, se'n poden inventar. . Les regles són també dictades per la imitació de la realitat, i poden canviar-se dins uns límits de realisme del joc. . Les regles serveixen per a limitar l'imaginari de la situació	. Els papers venen establerts per la lògica del joc, són poc variables, no se'n poden inventar gaires. . Les regles són apreses de la gent gran que ensenya el joc, no poden canviar-se gaire. . Les regles serveixen per a saber:

En els jocs d'imaginacióEn els jocs de competició.

Per a que no ens trobem jugant a una cosa tan irreal que ja no ens agrada.

· què es pot fer
· què no és pot fer
· qui guanya.

· L'acord s'estableix al començament del joc, però pot canviar-se fàcilment per a fruit més.

· L'acord sobre les regles i els papers s'estableix al començament del joc i no pot canviar-se gaire.

3. El joc organitzat a l'escoltisme.

L'escoltisme té com a idea central la d'aprofitar els dinamismes del joc dels nens per a ajudar-los a créixer.

L'escoltisme creu que les normes morals de la vida adulta només poden edificar-se sobre la base d'haver fet experiència de les regles de joc, ben jugades, a l'edat infantil.

L'escoltisme creu que la capacitat d'acord a la vida social que han de tenir els adults es recolza sobre la base d'un desenvolupament del sentit dels altres i del posar-se d'acord que es produeix des de la infància.

Per això els Caps es plantegen com a tasca primordial la d'ajudar els nens a jugar bé els seus jocs, és a dir:

- a escoltar els altres i posar-se d'acord amb ells.
- a fer en el joc un paper que, de vegades, no m'agrada del tot però que és necessari per a que tots poguem jugar.
- a establir unes regles de joc, a respectar-les i a discutir, quan sigui el moment, si han sigut útils i justes o no ho han sigut.

L'escoltisme és una pedagogia basada en el joc i els projectes dels nens duts fins a les seves conseqüències finals.

Els Caps, en aquesta pedagogia, no han de preocupar-se de fer meravelles, sinó únicament de fer possibles els jocs i els projectes dels nens.

Per a discutir-ho més concretament, intentem de comparar el joc d'un grup qualsevol de nens al carrer amb el joc tal com l'entén l'escoltisme:

JOC DE CARRERJOC A L'ESCOLTISMEContingut del jocContingut del joc

· Es pot jugar a tot (pares i mares, policies, extraterrestres, etc...)

· Es pot jugar a tot també.

(JOC DE CARRER)

- . Però el joc és limitat per les habilitats del nen i per la seva capacitat d'entendre's

(JOC A L'ESCOLTISME)

- . I, encara els Caps amplien els límits dels jocs possibles:
  - . perquè ajuden els nens a superar-se en les seves habilitats.
  - . perquè poden ajudar-los a entendre's.
  - . perquè poden transformar una improvisació en un projecte organitzat.

Regles del joc

- . Les regles fixen uns límits a la imaginació
- . S'inventen molt sovint sobre la marxa del joc.
- . Serveixen per a equilibrar els desitjos de cada nen (que vol fer el que més li agrada) amb les exigències del joc.
- . Quan hi ha discussions, el joc trontolla...
- . I, quan els nens no saben trobar sortides per a un problema, el joc pot acabar-se.

Regles del joc

- . Pot dir-se el mateix que s'ha dit de les regles dels jocs de carrer
- . I, s'hi pot afegir que els Caps donen una perspectiva i una profunditat a les regles:
  - . no perquè ajudin a inventar-ne (que poden fer-ho, si cal),
  - . ni perquè resolguin els problemes,
  - . sinó perquè ajuden els nens a comprendre que, cedint una mica, escolten als altres,
  - . perquè ajuden a formalitzar els acords,
  - . perquè situen els acords d'un joc en un contexte de compromís més ampli.

Papers del joc

- . En tot joc, cadscú ha de tenir un paper (de pare/mare/nen, de poli/lladre, de futbolista/porter, etc...)
- . Els papers són complementaris. I si algú no accepta o no aconsegueix el seu, el joc s'acaba.

Papers del joc

- . Pot dir-se el mateix.
- . També pot dir-se el mateix, però cal afegir que la presència dels grans serveix per a una distribució justa dels papers i per a reforçar el sentiment de solidaritat entre els nens que juguen.

Acord en el joc

- . L'acord sol ésser imposat pels jugadors més grans, més forts o més prestigiosos.

Acord en el joc

- . Això també pot succeir, però l'actuació dels Caps s'orienta a fer dels més grans, forts i prestigiosos, uns serveis dels més petits, febles i menystinguts.

(JOC DE CARRER)

- Els acords són sovint improvitzats i, com a conseqüència, mal construïts i poc consistents.

(JOC A L'ESCOLTISME)

- Això també pot succeir, però la presència del Caps s'orienta a proposar els nens que reflexionin com ha anat el joc i com voldrien que anés en el futur.

D'aquesta manera, la reflexió sobre el passat i la projecció vers l'esdevenidor va constituint una història del grup.

El que exposa aquest quadre no és altra cosa que el que podria fer qualsevol adult raonable que intervingués en el joc dels nens.

Però, aleshores, què és l'específic de l'escoltisme?

Ja hem dit que una característica de l'escoltisme és fer seva la creença que el joc és un camí extraordinàriament propici al creixement dels nens.

Però ara voldriem afegir que l'escoltisme vol encara contribuir a fer possibles els projectes més ambiciosos dels nens, la transformació dels jocs en veritables aventures col·lectives:

4. L'acció com a projecte de joc

Contribuir a que els jocs més ambiciosos esdevinguin possibles vol dir:

- 1er. Observar els jocs dels nens, comprendre'ls i descobrir quins problemes tenen per a tirar més endavant.
- 2on. Esperar el moment en que el joc sembla trobar-se en un punt mort: quan els nens semblen haver esgotat les seves possibilitats d'entendre's per a fer progressar la situació que han creat.
- 3er. Intervenir en aquest moment per a oferir la nostra col·laboració i transformar una situació confosa en un projecte nou i de tots.

Quan els grans ens posem a organitzar, ho fem de manera diferent a la dels nens. Comapreu:

ELS GRANS

1. Decidim què volem fer
2. Ens organitzem per a fer-ho, busquem els mitjans, ens repartim les feines, etc.
3. Fem allò que hem decidit i de la manera com ho hem organitzat.
4. Revisem com ens ha anat el que hem fet i pensem com ho farem en el futur.

ELS NENS

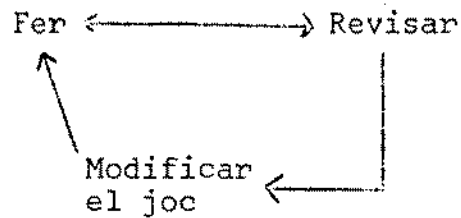
1. Es posen a fer: actuen abans de res.
2. Mentre van fent, i d'una manera com automàtica, revisen el que van fent, decidint si els satisfà o no. Pot dir-se que fer i revisar són coses simultànies.
3. Aquesta revisió simultània amb l'anar fent els porta a modificar, sobre la marxa, el funcionament del joc.

Aquesta comparació pot resumir-se en un esquema:

ELS GRANS

Decidir
↓
Organitzar-se
↓
Fer
↓
Revisar

ELS NENS

El problema és com intervenir en els jocs dels nens, per a poder ajudar-los a que els gacin més rics i satisfactoris, però fer-ho sense destorbar-los, sense imposar-los una manera d'organitzar-se que no entenguin.

Perquè, si no ho poden entendre, el que succeirà serà que ens faran cas, i potser gaudiran molt... però ja no serà el seu joc, sinó el dels Caps.

Com a solució, proposariem un esquema en el que els Caps intervindrien en tres moments, deixant la resta a l'acció del grup de nens:

ELS CAPS

ELS NENS

1a intervenció

Preparen un medi estimulant:
un cau amb recursos (fustes,
draps, pintures, joguines...)
o una sortida a un lloc triat
amb finalitats determinades,
o unes propostes de jocs...
I deixen fer, miren.

Enceten els seus jocs. Si no els agrada, canvien d'activitat.

El joc evoluciona,
els acords canvien,
s'agrupen de maneres
diverses

2a intervenció

Proposen de participar.
Diverses maneres de participació:
una per a cada grup de joc.

Pot arribar un punt mort:
el joc ja no va, no saben com organitzar-se.

En parlen amb els nens:
què podem fer ara?

Quí voldria fer això?

Com podriem fer-ho?

Hi ha nens isolats,
avorrats.

Discuteixen les propostes dels Caps.
Afegeixen les seves propostes.
Reprenen la iniciativa.
Diversos jocs o activitats es reprenen...

Joc A   Joc B   Joc C ...

Els jocs o activitats s'han dut a terme, el temps s'acaba i hi ha projectes que no estan llestos.

3a. intervenció →

Cóm ha anat avui?
 Ens ha agradat el que hem fet?
 Ens agradat com ho hem fet?
 Què queda pendent per al dia que vé?
 Qui voldrà fer-ho?
 Cóm ens organitzem?
 Què caldrà portar?
 Qui?

↓
 El proper dia trobarà una continuació natural.

Analitzem separatament aquestes tres intervencions:

1a. La primera intervenció és anterior a que els nens apareguin al cau o marxin cap a una sortida.

Es una intervenció centrada en el marc i els estímuls que oferim als nens.

La decoració del cau, els suggeriments que troben als murals i el poder d'estimulació dels materials que posem a l'abast dels nens són els elements que poden determinar que estiguin predisposats a adoptar actituds actives o bé que, contràriament, romanguin passius i esperant que els suggerim o diem el que poden fer.

Evidentment, això ha de completar-se amb una presència encoratjadora:

- Als nens no els agrada que els grans els deixin fer i es retirin a un racó a parlar de les seves coses: això els dóna una certa sensació d'insignificància, de poca importància davant els grans.

Els agrada veure els grans aprop i veritablement disponibles.

- Potser els agradi, però normalment no els convé, que els grans prenguin l'iniciativa del joc o de l'activitat.

Els agrada que els Caps ho dirigeixin perquè això és una certa garantia de que el joc anirà bé.

Però no és convenient, normalment, perquè en la mesura que els Caps prenen l'iniciativa, els nens s'estalvien de fer-ho, de comprometre's i de responsabilitzar-se.

Evidentment, en certes circumstàncies pot ésser bó que els Caps prenguin l'iniciativa: quan el grup està molt dispers, desmoralitzat, cansat...

2a La segona intervenció es produeix en els moments en que els nens, després d'haver prè iniciatives, jugat, treballat, etc... es troben en moments en que no saben com donar una sortida pràctica a la seva activitat, no se'n surten de continuar i comencen a desentendre's del joc, treball, etc...

Es una intervenció centrada en l'organització, el que no vol dir necessàriament que els Caps siguin els organitzadors.

Més aviat es tracta de:

- precisar: què us passa?, com és que no us en sortiu?, quines dificultats hi ha?.
- proposar de sortir del punt mort: què podriem fer per a solucionar això que passa?, què podem fer ara (no demà)?.
- fer si cal, propostes d'organització, però abans demanar els nens si en poden fer ells.

Si no els surten, si no poden realment, pot ésser bó de proposar en concret: quí vol acabar això?, quí vol fer allò?, com podem fer-ho? etc...

3a La tercera intervenció es produeix a l'acabament de la trobada o de la sortida.

Es una intervenció de revisió, centrada en constatar el grau de satisfacció que s'ha obtingut del que s'ha fet i del com s'ha fet.

I és també una intervenció oberta al futur. Oberta al futur per dos raons:

- perquè el que no hem pogut acabar avui, ho podem fer un altre dia ens posem d'acord i ens organitzem bé.
- perquè si avui no hem fet les coses tal com hauriem volgut, sabem que podem fer-ho millor.

Ja veieu que, treballant d'aquesta manera al costat dels nens, és possible que les activitats i les trobades vagin lligant les unes amb les altres d'una manera natural.

Ja veieu que, d'aquesta manera, pot anar establint-se entre tots, nens i Caps, un corrent de confiança, respecte i responsabilitat. Perquè els Caps són els primers d'estar llestos per a ajudar els nens quan cal, però no els estalvien els problemes que poden resoldre ni les responsabilitats que poden prendre.

Finalment, si ho penseu bé, veureu que una acció organitzada pot sorgir naturalment d'aquest tipus de vida compartit per grans i petits.

Si hi ha vida, sempre hi ha coses per a fer... i si hi han coses per a fer, hi ha la necessitat d'organitzar-se per a fer-les.

L'acció és l'esforç organitzat en vistes a un objectiu que tot el grup té com a propi.

L'acció és complexa. Demana que els Caps recullin els interessos que han pogut observar en els nens, hi pensin i els intengrin en un projecte de conjunt.

Demana que presentin aquest projecte als nens amb una certa solemnitat. Això comporta:

- una reunió especial, molt ben preparada:

- . ambientació.
- . plànols i projectes dibuixats, ben concrets
- . programes de treball ben especificats.

- una presentació feta a poc a poc:

. què es tracta de fer?. Això, tot i que es basi en les il·lusions dels nens, cal presentar-ho amb força de sugestió, acompanyat d'elements imaginatius, imatges evocadores, etc...

. cóm es pot fer?

. feines que comporta

. repartiment de les feines

. aprenentatges que caldrà fer, habilitats que caldrà adquirir. Quí ho ensenyarà?.

. Eines o instruments que caldrà adquirir i dominar.

. on es pot fer.

. llocs on es farà l'entrenament i la preparació

. llocs o persones que caldrà visitar.

. indret on es durà a terme el projecte: idealment, una sortida és el millor indret (els nens són molt sensibles a l'escenari de l'aventura.).

. quan es pot fer

. calendari de reunions i de sessions de treball

. data de la diada de la realització.

quí ho ha de fer

- . evidentment els nens, però cal precisar quelcom
- . cal dir de quina manera es repartiran les feines entre els equips.
- . cal dir quines persones grans estaran disponibles per a ajudar-los en cada moment.

- una discussió de tota la resposta.

- un acord solemne.

El projecte de l'acció no pot ésser llarg: els nens es cansarien de perseguir un objectiu massa llunyà, sobretot si és poc concret.

Mentre el projecte és du a terme, els Caps no han d'oblidar mai que la seva feina consisteix en restar a segon pla amb una total disposició a ajudar i a intervenir quan els sembla que una situació ho fa necessari.

Les intervencions dels Caps han d'ésser essencialment les mateixes que hem dit abans:

1a Preparar cada sessió de treball o trobada de manera que els nens hi trobin una invitació a ésser protagonistes.

2a Ésser presents per a contribuir a que es solucionin els problemes que es plantegen en la pràctica: fatiga, discussions, malentesos, manca de coordinació, etc...

3a Contribuir a que, al final de la feina, es faci una evaluació de com ha anat, què s'ha fet, què manca per a fer i de quina manera s'haurà de treballar a la propera sessió.

De la mateixa manera que hem dit que el joc dels nens, si és ben menar, condueix naturalment a l'organització d'accions ben estructurades, podríem dir que si els Caps tenen prou sensibilitat per a proposar als nens accions a la seva mida i els ajuden a ser-ne veritables protagonistes, també arribarà el moment en que els nens faran directament les propostes d'activitat i animaran prenent a les seves mans l'organització de la vida del grup.

Però és molt important no ésser idealista i no oblidar que això es sempre el resultat d'una feina feta de paciència, de continuïtat, d'observació i de temps.